

Lényeges, de sok szempontból elfelejtett vezetője volt a Független Kisgazdapárt Második világháború utáni vezetésének Vidovics Ferenc. Vidovics tevékenysége nemzetgyűlési képviselőként és főispánként is igencsak bántotta a Magyar Kommunista Párt (MKP) vezetését, így kezdetben politikai, majd „jogi” alapú támadások érték. Mandátumának megfosztásáról, majd az ellene indított hadjáratról már megjelent egy tanulmány a *Somogy* 2021/2. számában. A jelen írásomban az ott csupán megemlített összeesküvés perét fogom bővebben ismertetni. Példája korszakjellemző.

A politikai környezet

Magyarországot – ahogy tudjuk – 1945 áprilisában szállták meg a szovjet csapatok, nem sokkal az európai háború befejezése előtt. Debrecen városában már 1944 decemberében megalakult az Ideiglenes Nemzetgyűlés és az Ideiglenes Nemzeti Kormány, szovjet segítséggel és szovjet befolyással. Mivel a nemzetgyűlést közfelkiáltással választották meg, benne a kommunisták súlya a valós támogatottságuknál lényegesen nagyobb volt. A nemzetgyűlési választást 1945. november 4-én rendezték meg, amit a Független Kisgazdapárt (FKGP) nyert meg 57%-kal, de szovjet nyomásra mégis koalíciós kormányt kellett alakítaniuk az MKP-val, a Szociáldemokrata Párttal (SZDP) és a Nemzeti Parasztpárttal (NPP) – a szovjetek pedig a kezdetektől fogva kiemelt szerepet, befolyást és támogatást biztosítottak az MKP-nek.

A nemzetgyűlés egyik első feladata a népbíráskodásról szóló törvény elfogadása volt, amely 1945. február 5-én lépett hatályba, nem sokkal Budapest ostromának a befejezése előtt. Később ezt több jogszabállyal is kiegészítették. A szovjet mintára alkotott törvényben az ú. n. *háborús és népellenes bűntetteket* tervezték szankcionálni. Elsőfokon több népbírósi tanácsot állítottak fel, amelyek tagjai a már említett pártok mellett a Polgári Demokrata Párt (PDP) és a Szakszervezeti Tanács (SZT) delegáltjai voltak. Másodfokon létrehozták a NOT-t, azaz a Népbíráóságok Országos Tanácsát, amely már szakbírákból állt, és amely a későbbiekben jelentős számú elsőfokon hozott ítéletet megszüntetett vagy megváltoztatott.

A magyar népbíráshoz hasonló több országban is felállítottak. Csakhogy a valós háborús bűnösök elítélésére e nélkül is megvoltak, illetve meg lettek volna a megfelelő jogi eszközök. Magyarország már több nemzetközi szerződést aláírt korábban a háborús bűntettekről, ugyanakkor a hatályban lévő törvényekkel is lehetett volna szankcionálni a már említett személyeket. Ezt bizonyítja, hogy ilyen eszközzel éltek is a népbíráóságok: sokakat nem – vagy nem csak – a népbírósi törvény alapján ítélték el.

A kiválogatott pártok delegáltjainak ítélezése gyakorlatilag eleve egyfajta *politikai* bíráskodást eredményezett. Ugyanakkor a mai napig nem tudjuk, hogy az MKP milyen valós befolyással bírt és hány népbírósi tanácsban, ugyanis az SZT vezetése is a kezükben volt Kossa István révén, illetve az NPP helyi szerveit is több

helyen maguk közül, azaz kommunistákból hozták létre, emellett az SZDP-ben is jelentős befolyással bírtak; a pártban a legmagasabb szinten (pl. Szakasits Árpád, Marosán György) is voltak velük együttműködő személyek. De kriptokommunisták az összes pártban, még a kisgazdáknál is működtek.

A Népbíróság élére az a dr. Major Ákost került, aki a visszaemlékezései szerint is jó pár ítélet meghozatala során kooperált Rákosi Mátyással, az MKP főtitkárával. A több irányú nyomozást is folytató politikai rendőrség, illetve a Katona Politikai Osztály is gyakorlatilag teljes kommunista befolyás alatt állt. Így ki lehet jelteni, hogy sok esetben a népbíráskodással a valódi háborús bűnöket és elkövetőiket – gyakorlatilag – összemosták a kommunisták vélt vagy valós ellenfeleivel, és többeket, így például Vidovics Ferencet is joginak hazudott eszközökkel kizárólag politikai alapon távolították el a közéletből.

A háború után több igazolóbizottságot is felállítottak, amelyek akár állásvesztésre is ítélhettek embereket. Ez ellen ugyancsak a népbírósághoz lehetett fellebbezni.

Vidovics Ferenc

Az MKP egyik törekvése tehát kezdettől fogva azoknak a félreállítására volt, akik szembehelyezkedtek politikájukkal. Így került sor a legnagyobb vetélytárral, az FKGP-vel szemben a „szalámitaktika” alkalmazására, amely tulajdonképpen elsősorban a párt feldarabolását jelentette, másodsorban pedig egyes képviselőinek az eltávolítását. Köztük volt Vidovics Ferenc is, aki 1900-ban született, iskoláit Magyarországon, majd Németországban végezte. A két világháború között több vállalatnál is magasabb pozíciókat töltött be, és számos lapnak volt a szerkesztője. Az FKGP-ben kezdett el politizálni, 1936-ban a párt országos nagyválasztmányának országos szervezőtitkára lett, 1942-ben pedig átvette a polgári tagozat vezetését. Az *Új Máramaros* című lapnál nevét adta a sajtóorgánum működéséhez és – a zsidótörvények ellenére – több zsidó vallású személyt is alkalmazott, sőt, később részt vett az ellenállásban is, több embert is bujtatott, míg 1944. március 26-án a Gestapo letartóztatta.

A háborút követően, 1945 áprilisa és augusztusa között pártjának főtitkárhelyettese, később a nagyválasztmányának is tagja lett. Április 11-től augusztus 30-ig volt Somogy megye főispánja, amikor az Minisztertanács felmentette őt ebből a tiszteből. Emellett nemzetgyűlési képviselőként dolgozott a letartóztatásáig. 1945-ben élelemmel és lakhatással segített a Somogyba hazatelepülő személyeknek, többek közt zsidóknak is. 1947-től azonban több pert is folytattak ellene, 1956-ig börtönben ült, de még a forradalom előtt szabadult, amelynek ezt követően aktív résztvevője lett. Több nagy hatású beszédet mondott, pártja újraválasztott vezetésében is pozíciót kapott, novemberben többedmagával elfoglalta a balatonszabadi rádióállomást,

ahonnan számos nyelven sugároztak nyugatra a forradalommal kapcsolatos üzeneteket. 1957 elején külföldre menekült, ahol a magyar emigráció munkájában aktívan részt vett. Nehéz anyagi körülményei miatt a Kölni Zsidó Jótéteti Bizottság is támogatta. New Yorkban hunyt el 1976-ban.

Vidovics Ferenc eltávolítása a hatalomból

Vidovics tevékenysége már nem sokkal a főispáni kinevezését követően elkezdte szúrni a kommunisták szemét, jórészt azért, mert megakadályozta, hogy magáncélra élelmiszert vigyenek ki a megyéből. Ugyanakkor részt vett a főváros és a hazatérő deportáltak élelmezésében is.

Az ellene indított támadások az MKP lapjában, a *Szabad Népb*en indultak meg. Leginkább a máramarosszigeti tevékenységét vették elő, és azzal vádolták, hogy az általa Budapestről, távmunkában szerkesztett *Új Máramaros* című lapban antiszemita hangvételű cikkek jelentek meg. Kétségtelen, hogy az említett cikkek között valóban voltak inkriminált és jócskán kifogásolható írások – egyébként a későbbiekben ezért el is ítélték Vidovicsot –, ám azt nem említették, hogy a lapok az érvényben lévő, vonatkozó jogszabály, vagyis az első zsidótörvény szerint bizonyos mennyiségű muss- (itt: kötelező), azaz íránycikket kötelesek voltak közölni. Ezek az írások is ilyenek voltak, de a népbíróság ezt nem vette figyelembe és azt sem, hogy a naponta megjelenő lapot valójában távmunkában szerkesztette. A perben a muss-cikkek megjelenését tanúk is bizonyították, és maga Vidovics is ezzel védekezett.

A lappal kapcsolatos tevékenységet egyébként – bevallása szerint – azért vállalta el, hogy az újságnál dolgozó izraelita embereknek megmaradhasson a munkahelyük. Az 1. és a 2. zsidótörvény szerint a lap állandó munkatársainak, kiadóinak és szerkesztőinek sajtókamarai tagsággal kellett, hogy rendelkezzenek és magyar állampolgároknak kellett lenniük. A 2. zsidótörvény a zsidók számarányát az 1. zsidótörvényben meghatározott 20-ról 6%-ra szorította le, így a kis lapoknál – e szerint az arányosítás szerint – egyáltalán nem is dolgozhattak volna. Vidovics tehát mindezzel – úgy tűnik, valóban – kijátszotta a korabeli zsidótörvényeket, s ezzel a kockázatvállalással zsidó embereket mentett, ennek ellenére a későbbiekben a kommunisták a „fasiszta” és az „antiszemita” kártyát játszották ki vele szemben.

1946 májusában már a Nemzetgyűlésben is támadások indultak ellene, és az MKP Vidovics visszahívását és képviselői jogának felfüggesztését javasolta. Az állapotokat jól jelzi, hogy 1946. május 8-án a Vidovicsról szóló vitában a Nemzetgyűlés Rajk László, MKP-s belügyminiszter válaszát kétséges körülmények között fogadta csak el, ugyanis nem volt rendes szavazás. Ez azért is lényeges, mert a szabály az volt, ha egy miniszter válaszát nem fogadják el, le kell mondania. Érdekes itt megemlíteni, hogy egy esetben, majd szeptember 12-én Rajk válaszát nem fogadták el, ám ekkor

sem kellett végül lemondania, ugyanis az FKGP vezetése a háttérben megállapodott az MKP-val, hogy Rajk így is pozícióban maradjon.

Vidovics mellett azonban nem biztosítottak hasonló kiállást, mentelmi jogának a felfüggesztésére egy újabb ügy miatt került sor: a kommunista irányítás alatt lévő politikai nyomozó szervek szerint ugyanis Vértessy Károly kisgazda képviselőről kiderült, hogy részt vett az 1919-es fehérterrorban, ezért javasolták az ő mentelmi jogának felfüggesztését. Vértessy viszont azt vallotta, hogy csak névrokona az illetőnek, és még letartóztatása előtt külföldre menekült. A politikai rendőrség szerint a szökésben – az általuk megszokott módon, jogilag nem bizonyítva – Vidovics is segítette, akinek ezért 1946. december 13-án felfüggesztette mentelmi jogát a Nemzetgyűlés, miközben ő ekkor már a politikai rendőrség vendégszeretét élvezte. Vidovics jogfosztását egyedül a Magyar Szabadságpárt nem szavazta meg.

Vidovics első népbíróági ügyére a Vértessy-szöktetéssel kapcsolatban került sor, melyben negyedrendű vádlottként szerepelt. 1947. február 10-én öt évre ítélték – a tanácsot az a Tutsek Gusztáv vezette, aki az 1956-os forradalom után majd a második legtöbb halálos ítéletet hozza a forradalmárokkal szemben. A NOT másodfokon jóváhagyta az ítéletet (amit 1991-ben a Legfelsőbb Bíróság semmisnek nyilvánított).

Nem sokkal később, 1947. február 24-én Vidovics újra a népbíróság elé került. A dátum különösen érdekes, ugyanis az FKGP főtitkárát, Kovács Bélát éppen február 25-én rabolták el a szovjetek. Az ügyben háborús és népellenes bűntettel vádolták, a népbíróági törvény 13.§ 1. és 15.§ 4. pontja alapján találták bűnösnek. (Az előzőt egy 1990 utáni alkotmánybíróági határozat alapján semmisnek nyilvánították, az utóbbi alól viszont a mai napig nem történt felmentés, így erre a semmisségi jogszabályok nem vonatkoznak.) A 15.§ 4. pontja úgy fogalmazott, hogy az ellen kell fellépni, „aki nyomtatványban (bármilyen módon sokszorosított iratban), gyülekezet előtt elmondott beszédben vagy rádió útján huzamosabb időn át olyan állandó jellegű és folyamatos tevékenységet fejtett ki, amely alkalmas volt arra, hogy a fasiszta és a demokráciaellenes irányzatok elterjesztése és megerősítése végett vagy a faji és felekezeti gyűlölet felkeltése, illetőleg ébrentartása céljára a közfelfogást jelentős mértékben befolyásolja és az országra káros irányba terelje”. Vidovics tehát a második népbíróági ítéletét az *Új Máramarosban* megjelent cikkei miatt kapta – hiába láthattuk, hogy az esetében milyen problémák voltak mindezzel. (1991-ben – jogi rehabilitálása során – egyébként ezeket az iratokat nem találták, így nem mentették őt fel a vád alól. A dokumentumok azonban ma elérhetőek Budapest Főváros Levéltárában.) A perben a kaposvári izraelita hitközség vezetői és Bajcsy-Zsilinszky Endre özvegye is tanúskodtak Vidovics mellett, ami igen bátor kiállásnak minősült Kovács Béla elhurcolása és Nagy Ferenc miniszterelnök lemondatását és külföldön maradását követően.

Ezt követően a volt főispánt még bigámiáért is elítélték, elsőfokon egy, másodfokon 8 havi fogházra, hasonlóan „megalapozott” ítélettel.

Vidovics az „összeesküvő”

1948 márciusában, amikor Vidovics már büntetését töltötte, egy ügyben Kaposvárra vitték tanúnak. Március 20-án, a Budapest felé tartó úton megszökött, valószínűleg egy ideig a fővárosban, majd Kisvelencén bujkált.

A szökés módját és körülményeit több módon mesélte el a korabeli sajtó, és a periratokban is több variáció mutatkozott. Érdekesek az esetről készült korabeli tudósítások. Március 23-án a *Világ* című lap szerint Vidovics a kaposvári pályaudvarról tűnt el, miközben a vele utazó és őt őrző fegyőr, Savanyú József tizedes megvásárolta a jegyüket. Ugyanezen a napon a *Világosság* már arról számolt be, hogy tíztagú „fasiszta banda” segítségével lépett meg, és szöktetői Kaposvárról Balatonlellére gépkocsival vitték át őt és a fegyőrt, s Vidovics a panzióból oldott kereket, míg az őre visszament Kaposvárra jelenteni az esetet, ahol persze őt is letartóztatták. A lapok – némi összeesküvés-elmélettől sem tartózkodva – kiemelték azt is, hogy a kaposvári törvényszéki tárgyalásra a volt főispánt szerintük teljesen feleslegesen idézték be.

A sajtóanyagok szerint az első körben hét embert vettek őrizetbe, többen a későbbi perben is szerepeltek: Neszmélyi János kaposvári bankigazgatót, Balatoni Károly volt kaposvári rendőrőrmestert, Savanyú József fegyőr tizedest, Javós Gyula nagyberekai képviselőjelöltet – akiről azt is megjegyezte az ekkor még hivatalosan kispazda, de már a *Szabad Nép* stílusát átvevő *Kis Újság*, hogy „pfeifferista” –, de lakat alá került még Vidovics Gyula, a szökevény unokaöccse és Roszt József, balatonlellel panziótulajdonos is. A lap azt is tudni vélte, hogy a volt képviselőt február 14-ére idézték meg először a tárgyalásra, ami akkor elmaradt, így 20-ára tűzték ki az új időpontot, így ekkorra készítette elő a „banda” a „szöktetést” is. Tudtuk szerint Vidovics március 19-én érkezett újra a városba Savanyú fegyőr kíséretében, amikor is, már a törvényszék folyosóján megbízta Neszmélyit és Javóst, hogy adják el az értekeit, hogy pénzhez jussanak. Majd később a Szarvas vendéglőben találkoztak, ahol átadták neki a pénzt. Ezután Vidovics Balatonlellére utazott Vajda Antal nevű ismerőssel, a fegyőrrel és a gépkocsivezetővel. Az újság kiemelte, hogy Savanyú a helyi rendőrőrsön nem, csak Kaposváron tett jelentést, ahol azt vallotta, hogy Vidovics a pályaudvarról szökött meg. Később Stromp Tibor törvényszéki bírót is letartóztatták, mivel Vidovicsot ő idézte be tanúnak.

A volt somogyi főispán későbbi elfogásáról a *Reggel* című lap május 10-én azt közölte, hogy a volt somogyi főispánt Néveri Kálmán papírjaival Kisvelencén tartóztatták le egy idős házaspárnál. A hónap folyamán újabb letartóztatások történtek, amiről a *Friss Újság* tudósított. Ők azt is megemlítették, hogy Vidovicsékat Illy Sándor kaposvári bérfuvarozó szállította Balatonlellére, Vidovics pedig – szökését követően – a fővárosban Villányi Jánosné Czuffer Máriánál, majd annak vőlegényénél, Haincs Jenőnek a szüleinél bujkált.

Mindeközben szerintük Szabolcs Károly, „B-listás körjegyző” a külföldre szökést készítette elő, aki egyébként Tóth Árpádot és Gémesi Gyulát is beszervezte. Az

előbbi szerezte be a már említett hamis papírokat, az utóbbi pedig a határon vitte volna át a szökevény, mivel ő közellátási ellenőr volt. Stamp Gusztáv az akcióban a hamis papírok elkészítéséhez a fényképezőgépét adta nekik kölcsön. Deák András újságíró pedig hamis pártigazolványt szerzett neki az egyik „demokratikus párt” országos titkárságáról.

A *Világ* című lap arról tudósított, hogy Vidovics bevallotta, hogy korábban kijárta a börtönben azt is, hogy Savanyú kísérelje Kaposvárra. Megemlégtették még, hogy az autót a szökéshez Balatoni Károly szerezte, Vajda Antalt pedig útközben vették fel a kocsiba, mivel ő szervezte a végül sikertelen nyugatra szöktetést.

Kezdetben tehát Vidovics ügye egy szökési-szöktetési ügynek indult, amelybe javarészt Vidovics Ferenc baráti és rokoni körét, kaposváriakat vagy kaposvári köztődésű személyeket igyekeztek belekeverni. De az ÁVO-sok fantáziájának a csillagos ég sem szabhatott határt.

Fegyverrejtegetés, rögtönítélő eljárás

1948 májusában a szökés büntette mellett hirtelen – már jóval Vidovics elfogása után – újabb vádpontok kerültek elő. „Kiderült”, hogy letartóztatása során fegyvert és lőszert is találtak nála, így rögtönítélő bíróság elé kell állítani. A rögtönítélő bíróság előtti tárgyalás május 13-ára volt kitűzve, ahol Dán Andor volt a tanácselnök, Csaba Károly pedig az államügyész. Ennek során Balatoni Károlyt, Vidovics unokaöccsét is a vádlottak padjára ültették. A *Kis Újság* számolt be arról, hogy Vidovicsnál egy Browning típusú revolvert találtak, kilenc tölténnyel, ami korábban Balatoni rendőrségi szolgálati fegyvere volt. Mindazonáltal elég érdekes és árulkodó momentum már önmagában az is, hogy a rendőrségen ekkoriban még az 1938-ban rendszeresített Walther típusú német pisztolyt használták, majd az 1947-tel induló hároméves tervben ennek „átpofozott” változatát, a 47M típust tervezték gyártani, így a világháború után inkább puskát használtak a rendőrök is. Az említett amerikai típus birtoklása tehát kevésbé lehetett jellemző, igaz, nem zárható ki, hogy az országban lehetett éppen az amerikai fegyverből is.

Balatoni lelki kényszerre hivatkozott a kihallgatás során. Végül Vidovics 15 évet, Balatoni pedig 12-öt kapott. Vidovics elfogását Vajda Tibor vezette. Az ÁVO-sok tanúvallomásai szerint mikor Vidovicsot kicsalták a házból, újságpapírba tekert fegyvert rejtett a zsebébe. Ez szintén az ügy „megalapozottságát” mutatja, hiszen aki gyorsan elő akarja kapni és használni a fegyverét, vajon minek csavarná újságpapírba – amellet, hogy miként a fentiekben láthattuk, a pisztoly birtoklásának vádpontja csak jóval később került elő a nyomozás során.

Az „összeesküvés”

A Vidovics-féle „szökési” ügy 1948. május 25-én folytatódott tovább, ekkora már összesen 22 személyt vettek őrizetbe. Ők lettek a későbbi összeesküvés per szereplői, és eddigre a „forgatókönyvíróknak” már a koncepciót is sikerült részletesen kidolgoznia. A szöktetés mellett ezúttal már az összeesküvés és tüzérségi lövedék kicsempészése is vádpontként szerepelt. 1948. július közepére – az MDP megalakulását követően – tovább bővült a vádpontok listája, és az új vádiratban Vidovics szöktetésének ügyébe már magát Mindszentyt is bevonták. A vádirat szerint Mindszentyék Új Barázda Párt néven pártot akartak alapítani, és át akarták venni a hatalmat. Eddigre már 28 vádlott szerepelt az ügyben, több lap megszéllőztette a Mindszenty-szálat is. Ezt azonban végül elfektették, és a hercegprímást csak 1948 karácsonyán tartóztatták le, és akkor kezdődött hosszantartó kálváriája. Időközben 1948-ban a Kúria Vidovics büntetését a kettős házasságért nyolc hónapra meghosszabbította.

A bírósági szakasz

1948. október 2-án az „összeesküvés”-ügyet a Lukácsi Sándor vezette külön-tanács kezdte el tárgyalni. A *Népszava* arról tudósított, hogy Vidovicsék volt csendőrök és nyilasok nyugatról való hazahozatalával akarták átvenni a hatalmat, szabotázsakciókat és merényleteket terveztek végrehajtani, és Vidovics lett volna a csoport tervezett miniszterelnöke. A per szereplői közül közben Unger Jenő elmegyógyintézetbe került, Vajda Antal pedig megszökött. Ungert azonban arra kényszerítették, hogy meg kell jelennie a tárgyaláson, hiszen a bíróság orvosszakértői azt a véleményt fogalmazták meg, hogy elmegyógyintézeti kezelése nem indokolt.

1948 októberének elején, október 2-a és 9-e között – a korábbi Magyar Testvéri Közösség peréhez hasonlóan – egy ugyancsak koncepcióss összeesküvés-per zajlott. Ennek elsőrendű vádlottja Tóth Árpád volt, és ahogy már szó volt róla, az ügyben a börtönben lévő Vidovicsot is érintettnek találták. Ebben az ügyben végül összesen 29 embert vádoltak meg.

Ezeket a kisebb ügyeket tehát a bíróság egy konstruált „bűncselekmény-sorozattá” növelte, és egy konstruált nagykoncepcióvá formálva kötötték össze egymással, hármass koncepciójuk a vádemelésben erre épült:

1. A Kisgazdapárt 1946-ban nekikezdett az úgynevezett Gaál Gaszton Gárda (GGG) megszervezésének, nem titkolta azért, hogy átvegyék a hatalmat. E mellett még több vonalon is szervezkedtek.

2. Vidovics szökési kísérlete.

3. Egy tüzérségi eszköz terveinek nyugatra csempészése.

Visszaemlékezése szerint Vidovics Ferencet az első ponttal kapcsolatban a szovjetek is kihallgatták.

Egy felkelés zavaros koncepciója

A vádpontok közül – nyilvánvalóan – az első volt a leghangsúlyosabb. A kitalált koncepció szerint a gárdát azért szervezte meg a Kisgazdapárt, hogy a szovjet csapatok kivonulása után ők tartsák fenn a rendet, ezért a szervezetbe a társadalom minél szélesebb rétegeit igyekeztek bevonni. Az iratok állításával ellentétben azonban a szervezet egyáltalán nem volt titkos, ugyanis létrehozásának ténye a sajtóban is napvilágot látott. Ugyanakkor 1945-től már az MDP-nek és elődpártjainak, az MKP-nak és az SZDP-nek is volt saját, úgynevezett Rendező Gárdája, amely gyakorlatilag mind a két esetben párthadseregeként funkcionált. Hasonló alakulatok Csehszlovákiában és Bulgáriában is aktívan részt vettek a kommunista hatalomátvételben.

Ennek a pernek a főszereplője, elsőrendű vádlottja végül Tóth Árpád lett, aki 1945 márciusában a budapesti Semmelweis utca 9. sz. alatt volt házmegbízott, vagyis az akkori FKGP székházának (később a ház a Szovjet Kultúra Háza, majd a rendszerváltás után a Magyarok Háza lett) volt a gondnoka. Itt működött az FKGP szervezési központja is, amelynek ekkor Vidovics Ferenc volt a vezetője. Tóth ugyanakkor a Hadirokkantak, Hadiözvegyek, Hadiárvak Országos Szövetsége (HONSZ) belvárosi csoportjának választmányi tagja is volt egyben.

A kommunisták egyik fő projektjüknek a hadifogolyügyekre való minél nagyobb befolyást tekintették, így Tóth ebből a szempontból lett lényeges „trófea” számukra. A koncepciók periratok szerint Tóth – Vidovicssal egyetemben – korábban hadirokkantakat üdültetett Kaposvárott, ahol megismerhette a helyi pártgárda tevékenységét. Később felvetődött, hogy a fővárosban is fel kellene állítani hasonlót. A fővárosi alakuló ülést végül a párthelyiség mozitermében rendezték. Innen azonban Kovács Béla kitiltotta őket, ugyanis attól tartott, hogy ez felhasználható lehet a párt ellen. (Meglepő, hogy a vádiratban Kovács effajta pozitív szerepet kapott, hiszen a per idejére ő már 1947. február 25-től a szovjetek „vendégszeretétét” élvezte.)

A per további szereplői közül – a vád szerint – Sztrókay László, a Vörös kereszt gépkocsivezetője, Néveri László, Stamp Gusztáv és Bacsó Miklós vett még részt a szervezés kezdeti stádiumában. Sztrókay közigazgatási, Stamp pedig egyetemi vonalon szervezkedett, és az angolszászokkal tartotta a kapcsolatot, mivel angolszász csapatok bevonulásával és új kormány alakításával számoltak.

Bacsó Miklós XII. rendű vádlottat 1939-ben Nagybeleznára hívták be katonai munkaszolgálatra, 1940-ben pedig betegsége miatt leszerelték. 1942-ben „szabadult fel”, inentől kezdve pincéreként dolgozott. 1944-ben ismét munkaszolgálatos lett, az ostrom alatt Budapesten, az Albrecht laktanyában egészségügyi szolgálatot teljesített. Az ostrom után a Nyugati Pályaudvar romeltakarítási munkálatainál dolgozott. Ő bátyja, Bacsó István révén ismerte meg Tóthot 1946-ban. Bacsó részt vett a GGG megalakításában és itt került kapcsolatba Néveri Károllyal, majd ő mutatta be Vidovicsnak Ódor Gyulát, Mindszenty állítólagos rokonát és Néverit is. A peranyagok

szerint Ódor ekkor említette a kispazda vezetőnek, hogy a segítségükre lehetnének a Dunántúlon leszerelt, de fegyverrel rendelkező katonák. Ódor egyébként 1926 és 1938 között levente-segédoktató volt, 1940-ben került a fővárosba, és a Pongrácz (akkor Tomcsányi) úti iskolában lett altiszt. 1944-ben SAS-behívóval a soproni csendőrséghez vonult be, majd Rum községben szolgált, ahonnan megszökött. A vád koncepciója alapján a GGG vidéki szervezése lett volna az ő feladata. Az egyik ÁVO-s azt vallotta, hogy 1947 nyarán az utcán találkozott Tóth Árpáddal, akinek elmondta, hogy Vidovics Ferencet letartóztatták, így ő lett a vezető, és megkérdezte tőle, hogy hajlandó-e részt venni a szervezkedésben, ez pedig azt bizonyítja, hogy a GGG továbbfejlesztését tervezték.

A vádak megalapozottsága az eddigiekhez hasonló volt: például amikor a tanácselnök Bacsó elé tárta a nyomozati vallomását, ő a következő észrevételt tette: „Nyomozati vallomásom azon részét nem tartom fenn, ezt azért mondtam így a nyomozati vallomás felvételekor, mert attól félttem, hogy kényszereszközöket fognak alkalmazni.

Tanácselnök kérdésére, hogy ezt miből gondolta? Vádlott megjegyzi, hogy nem tudja.”

A népügyészségnél tett vallomását is elébe tárták. „Ezt fenntartom. Népügyész előtt tett vallomásomban azért vallottam úgy, mert a népügyész kilátásba helyezte, hogy még a vallomásom tétele hetében szabadlábba helyezte.”

A tanácselnök ekkor nyomatékosan figyelmeztette Bacsót az igazmondásra, így az nagyrészt elismerte a nyomozati vallomását is. Végül csak azon közlését tartotta fent a nyomozati vallomásból, miszerint a szervezkedés illegális lett volna, illetve azt, hogy Tóth lesz a „politikai parancsnok”, Vidovics pedig a belügyminiszter.

A zavaros, konstruált koncepció szerint a továbbiakban fegyveres vonalon Blaumann Imre 100 embert, közülük 25–30 fegyverest ajánlott nekik a szervezkedésre. Blaumann egyébként 1916–1927 között katona, 1927–1939 között sofőr, 1939-től 1945-ig ismét katona volt, majd a 102-es roncsgyűjtő alakulathoz vonult be, amikor nyugatról hazatért, ahol gépkocsiszerezőként teljesített szolgálatot. 1941-ben Sztrókay fényszórós alakulatánál szolgált, akivel – a vád szerint – 1948-ban beszélt a szervezkedésről.

Tóth a tárgyaláson a felsorolt vádakkal kapcsolatban kiemelte: „szó sem volt arról, hogy a GGG-t demokráciaellenes, illegális szervezetté fogjuk kiépíteni”. Majd később: „Tanácselnök kérdésére, hogy ez a tény miért került mégis másként a jegyzőkönyvbe, vádlott kéri, hogy ne kelljen erre a kérdésre válaszolni.”

A koncepció szerint azonban Tóth rendőri vonalon is „szervezkedett”, még pedig dr. Rahói Lászlóval, a kispazdák rendőrségi szakcsoportvezetőjével és Unger Jenő rendőr-alezredessel, aki a vidéki főkapitányságot vezette, és egyben a kispazda párt tagja is volt és szóba került a B-listás rendőrök beszerzése is. Rahóiról annyit tudunk, hogy 1929-ben kivándorolt külföldre, ahonnan 1935-ben hazatért, majd 1939-ben detektívgyakornok lett a pártja, azaz az FKGP segítségével 1942-ig

Oroszváron, majd Szencen. 1945 márciusában Németországba került, 1946–47 között pedig a Jóvátételi Hivatalnál dolgozott, 1947 márciusában már rendőrségi szakcsoportvezető titkár volt az FKGP-nél.

Unger 1915-ben a rendőrségen díjnok, majd harcolt az első világháborúban, később 16 évig rendőrfogalmazóként dolgozott, 1926-ban az apját listázták baloldali tevékenysége miatt, 1940-ben kényszernyugdíjazták. Unger 1945-ben Miskolcon polgármesterjelölt lett, de visszahívták, és a Vidéki Rendőrfőkapitányság vezetésével bízták meg, amely kezdetben a fővárositól külön működött. 1946-ban B-listázták. Nyilvánvalóan már akkor is az MKP útjában állt, de 1947-ban egy B-lista-revizió során visszavették, azonban még ugyanebben az évben rendelkezési állományba helyezték. 1930-tól volt a párt tagja, majd a párt rendőri frakciójában vezető. A bíróságon a következőt vallotta: „A nyomozati jegyzőkönyvben foglaltakat nem tartom fenn, nem tudom mit írtam alá. Hetekig nem tudtam, hogy Lipótmezőn vagyok, azt sem tudom, hogy vallottam és mit vallottam. Az 1947 ősztén történt állítólagos beszélgetést megcáfolom azzal, hogy édesanyám 1947. július 28-án halt meg, és ezután hónapokig a pártba nem jártam. Ezen haláleset után 1948 januárjában mentem először a pártba.”

A csoportot a perben a továbbiakban Mindszenty hercegprímáshoz Ódor Gyulával, Mindszenty József unokatestvérének személyével igyekeztek összekapcsolni.

A per során több vádlott is hangsúlyozta, hogy a gárdának nem a demokratikus rendszer megdöntése, hanem mindkét oldal szélsőségének megfékezése volt a célja.

Fegyveres vonalon még Gémesi Gyula szerepét vonták be: a vád szerint neki 30–40 fő egykori repülős beszerzése lett volna a feladata. Gémesi helyi kisgazda vezető, Vidovics kaposvári ismerőse volt. Földműves családból származott, 1939-ben szabadult fel cipészsegédként. Ezután építésvezetői tanfolyamot végzett, 1943-tól volt katona, Nyíregyházára vezényelték rádiós iskolára, majd kikerült nyugatra. 1945. október 10-én érkezett haza angol fogságból. 1945 decemberében közellátási ellenőr volt Kaposvárott, 1947 februárjáig közellátási tisztviselő, 1947 júniusában Pesten dolgozott az Anyag és Árhivatalban, majd alkalmi munkákból élt. 1948-tól a katolikus népszövetségnél lett tisztviselő és Kaposváron a kisgazda párt szervező munkájában vett részt. Gémesi személyén keresztül vonták be az ügyben vádlottként Joó Ferencet, aki valószínűleg hobbirádiós lehetett, és Öry Józsefet, akinek a vád szerint egy rejtjelező leszállítása lett volna a feladata.

Mayer József kalapossegéd neve került még elő az ügyben, aki Kispestről ismerte Tóthot. A nyomozati anyag szerint a szervezkedésről beszéltek, de a tárgyaláson ő is azt vallotta, hogy lelki kényszert alkalmaztak vele szemben.

Rajtuk kívül még Csóka Albertet vádolták meg. Csóka vasesztergályos volt, és az utcáról ismerte Tóthot, ám a bíróság előtt ő is tagadta a nyomozati vallomását.

Egy képzelt felkelés vezetői

A szervezkedés vádja mellett azonban az igazságszolgáltatás a szervezkedés belső struktúrájának és vezetésének bemutatását is fontosnak tartotta, így a koncepció perben erre is pontos tervet konstruáltak.

Eszerint a rebelliseket egy hetes – amely később kilencessé bővült volna – bizottság irányította, akárcsak a Magyar Testvéri Közösség perben. Úgy állították be, mintha Vidovics lett volna a miniszterelnök vagy – más verzió szerint – a belügy-miniszter, a Svájcba emigrált Nagy Ferenc egykori miniszterelnök pedig a külügy-miniszter, míg Vasvári István a pénzügy-, Pfeiffer Zoltán az igazságügy-, B. Szabó István a földművelésügyi-, Parragi György a tájékoztatási-, Peyer Károly pedig az iparügyi miniszter. Tóth Árpád a koncepció szerint az államvédelmem irányításáért felelt. Az új pártjuk a Magyar Függetlenségi Mozgalom nevet (a sajtóban egyébként Új Barázda Pártról írtak) vette volna fel, az elnökének pedig Vidovicsot tették volna meg.

Mindazonáltal Vidovics Ferenc végül „csak” a XXI. r. vádlott lett. Vallomása során elismerte a GGG 1937-es megalapítását, amit – állítása szerint – akkor csak a rendezvények biztosítására hoztak létre: „A G.G.G. a felszabadulás előtt nem is lett megszervezve, mert csak esetenként alkalmaztuk. A felszabadulás után Nagy Ferenc, én és Kovács Béla gondoltuk azt, hogy célszerű volna ismét a G. G. G.-t felállítani. [...] corpust 1946-ban Kaposváron fel is állítottam, és a tagok ezen felül sporttal, lőversennyel foglalkoztak és pld. többek között főzőiskolát is indítottunk. Majd rövidesen a pártvezetőség arra gondolt, hogy célszerű volna a G. G. G-t B[uda]pesten is megszervezni.”

Vidovics még elmondta, hogy mindezzel a cél az volt, hogy egységes szervezet építsenek ki, minden társadalmi réteg részt vehessen a párton belüli életben, illetve ezzel is meg akarták akadályozni a jobbra vagy a balra tolódást. A szervezet kommunistaellenességét azonban tagadta. Elismerte, hogy a fővárosi szerv alapításakor beszédet tartott, majd id. Antall Józseftől kaptak egy szobát a működésre: „Hat-hét nap múlva azonban a párt vezetése felhívott, hogy a budapesti G.G.G. szervezését egyelőre fel kell függeszteni, mert egy bizonyos hatóság ezt fegyveres szervezkedésnek tartja, és nem nézi jó szemmel.” Vidovics itt nyilvánvalóan az államvédelemre gondolt. Ezt követően – folytatta vallomását – ő nem foglalkozott a gárdával és nem találkozott mostani vádlott társaival sem.

Kovács Béla megígérte ugyan, hogy beszél a szovjetekkel az engedélyezés miatt, „de ebből eredmény nem származott”. Elmondása szerint a B-listás rendőrök beszerzését a pártba azonban a jobb- és baloldali kilengések miatt célszerűnek tartotta.

A peranyagot olvasva jól látható, hogy az egész összeesküvés-koncepcióban már az alapelemek önmagukban is ellentmondások voltak, és egy valódi jogállami igazságszolgáltatás nyilvánvalóan nem tudta volna komolyan venni az ügyet. A

nagykoncepcióvá érlelt konstruált per valójában arra szolgált, hogy kiiktassák a másod- és harmadvonalbeli kiskgazda vezetőket, bebörtönözzék Vidovics Ferencet és ismerőseit, illetve a volt főispán börtönéveinek számát feltornázzák. A konstruált per azonban leginkább azt célozta, hogy demonstratívan megfélemlítsenek egy kisebb közösséget.

Menekülés és hűtlenség

A másik eleme a pernek Vidovics Ferenc megszöktetése volt. A tárgyaláson ezzel kapcsolatban a vádlott a következőket emelte ki: 1948. február 20-án Kaposvárra idézték be tanúnak egy tárgyalásra, miközben a jogerős büntetését töltötte. A tárgyalási napot áttették március 20-ára, így előző nap indultak Kaposvárra. A tárgyalás után hazafelé tartva, a vasútállomáson lévő vendéglőben egyik ismerőse a szökés lehetőségét ecsetelte neki. Itt egyébként többekkel is találkozott, unokatestvérével, Balatoni Károllyal és Javos Antallal. Később Balatonlellére mentek át autóval, hogy ott vonatra szálljanak, mert lekésték a Kaposvárról indulót. Sofőrjük Illy Sándor volt. Lelle előtt megálltak egy vendéglőben, ahol ő kikéredzkedett mellékhelyiségbe, ahonnan megszökött. Autóval vitték át Somogyszobra. 10–12 napig bujkáltak az erdőben. Azután Budapestre jött, ahol rokona, Villányiné lakására ment, másnap pedig onnan Kisvelencére távozott. Itt találkozott Tóth Árpáddal, Szabolcs Károllyal és Haincs Jenővel is. Tóth-tal szóba került a szervezkedés ügye és egy kormányalakítási terv, de az államrend megdöntéséről és szabotázsról, a hetes bizottságról egyáltalán nem esett szó.

Olvasva a vallomását, az szűrhető le, hogy valóban, egy szökésben lévő ember esetében egy felkelés szervezése nagyon életszerű lehetett... Bujkálása során több ismerőssel is találkozott, végül Kisvelencén fogták el. A sajnós nem megbízható forrásnak számító periratok szerint maga Tóth vezette volna nyomra az államvédelmet.

A Vidovicsra gyűjtött tárgyi bizonyíték a következők voltak: egy róla készült kép Kisvelencén, shifre-kulcs a rádiós kódfejtéshez, Néveri bátyjának áttelepítési okmányai, amelyeket Tóthnak adott át. Pisztolyról – ahogy arról már írtam – kezdetben egyáltalán nem volt szó, az valahogy később került elő, és szolgáltatott ezzel alapot a rögtönítélő bíróság perében a vádlott elítéléshez.

A per többi szereplőjének a hatóságok előtt tett közlése mindezzel kapcsolatban a következőket tartalmazta. Savanyú József fegyőr elismerte, hogy gondatlanságot követett el, de a szándékosságot tagadta. Vallomása egyezett Vidovicséval. Ugyanakkor a szökéssel kapcsolatban megpróbálták rábizonyítani, hogy azt Mindszenty segítségével hajtották volna végre, akinek a perben szereplő Ódor Gyula a rokona volt – bár a per anyagai szerint is a hercegprímás nem fogadta őt ebben az ügyben.

A vád szerint Szabolcs Károly volt kiskgazda körjegyző is részt vett a szöktetés-

ben, aki Gémesivel állt kapcsolatban. Ő elmondta, hogy Rozmann Alajos homokkomáromi lelkészt próbálta meggyőzni, hogy vállalja Vidovics bűjtatását. Gémesi a tárgyaláson tett vallomása során 19 napos lelki kényszerről beszélt. Rozmann elmondta, hogy nem érezte magát bűnösnek Vidovics megszöktetésében, korábbi vallomásával kapcsolatban pedig kiemelte: „A népügyészségen attól félttem, ha visszavonom nyomozati vallomásomat, visszavisznek a rendőrségre.”

Rozmann egyébként 1938-ban került Homokkomáromba plébánosnak. 1944-ben hozzá menekült Varga Béla, és ekkor ismerte meg Vidovicsot is, aki az összekötő küldönc volt. Vallomása szerint Vidovics ügyéről és szökéséről is csupán az újságokból szerzett tudomást. A dokumentumok szerint azonban Gémesi kereste meg, hogy segítsen a volt főispán rejtegetésében, de ő erre és a szökéssel kapcsolatos tanácsadásra sem volt hajlandó, viszont 300 forintot adott neki kölcsön.

Vidovicsot a szökés után egy ideig sógornője, Villányi Jánosné Czuffer Mária bűjtatta. Mellette egy másik rokonát, Balatoni Károlyt is bekapcsolták a perbe, mivel a kaposvári vendéglőben találkoztak Vidovics szökése előtt. A statáriális perben – ahogy bemutattam – őt is elítélték.

Az egyik változat szerint Vidovics külföldre szöktetéséhez Deák András volt FKGP-tag papírjait is elkérték. Ő a párt országos szervezetének volt a titkára, ugyanakkor az Amerikai Egyesült Államok követségén kellett volna segítséget kérnie Vidovics külföldre juttatáshoz.

Vidovics a tárgyaláson mindvégig tagadta a Mindszentyvel való kapcsolatát: „Nyomozati vallomásom ez a része nem felel meg a valóságnak, azt visszavonom. Nyomozati vallomásom alkalmazásával Mindszenty neve valahogy felmerült és forszíroztak arra, hogy ilyen értelemben valljak.”

Néveri László vallomása szerint Vidovics országból való kiszöktetéséhez ő adta oda saját születési bizonyítványát. Néveri a Semmelweis utca 9-ben működő kalaposnál dolgozott, a „drámában” Tóth-ot ő ismertette össze Ódorral. A bíróságon a fegyveres szervezkedés vádját kategorikusan tagadta.

Vidovicsot Turáni András, a sógora, illetve Muraközi Tamásné Zdracha Nóra is segítette a szökésben. Turáni Sümegen tanult, 1939-ben lett katona, 1945-ig főhadnagyi rangban szolgált. Francia, majd amerikai fogságban volt, 1945-ben tért haza. Itthon gazdálkodásból élt, és a kiscsúszai párttag lett a tagja. Muraközinek pedig – akinek az édesanyja Bécsben élt – földrajz-kémia szakos tanárként a fővárosban dolgozott, 1946-ban B-listázták, így a svájci vöröskeresztnél helyezkedett el, ahol Sztrókey Lászlóval ismerkedett meg.

A vád harmadik pontja Tóth *hűtlenségének* vádja volt. A konstruált „mese” szerint Tóth 1948 januárjában egy új tüzérségi gránát megalkotását tervezte, mert korábban a tüzérségnél szolgált. Ezért kérte Guba Mihály képviselőt, hogy járjon közbe Veres Péternél, vegyék fel őt a haditechnikai intézetbe. Kérését azonban nem teljesítették. Így a fegyver tervének az országból való kicsempészése is szerepelt a vádak között. Lévai Ferenc százados igazságügyi szakértő szerint azonban a gránát konstrukciója nem volt alkalmas a gyártásra.

Az ítélet

A sok-sok ellentmondást és bizonytalanságot tartalmazó bizonyítási eljárást 1948. október 14-én fejezték be. Szalay József népügyész szigorú büntetést kért, vádbeszédében Vidovics „kormányát” ellenforradalminak nevezte. Ugyanakkor a „szép új világ” szellemében megjegyezte: „Az összeesküvők csak azt érdemlik meg, hogy kipusztítsák őket a dolgozó nép sorai közül.” Ezen a napon ugyan még több ügyvédi indítványt is tettek, de a bíróság az összeset elutasította, így a bizonyítást befejezettek nyilvánították. 1948. október 18-án az ügyvédek enyhítést kértek, illetve kérelmeztek más paragrafusok alkalmazását, néhányan pedig a büntetés eltörlését. Több kérdésben a népbírósági jogszabályt nem tartották alkalmazhatónak az adott ügyre, ezekben a BTK-ra támaszkodtak. Az ügyész súlyosbításért fellebbezett, több védő semmisségi panaszt nyújtott be.

Végül a következő ítéletek születtek: „Demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésért”: Tóth Árpádot 7 év, Szabolcs Károlyt 5 év, Sztrókay Lászlót 5 év 6 hónap, Dr. Rahói Lászlót 4 év és 6 hónap, Stamp Gusztávot 3 évi fegyházra és teljes vagyonelkobzásra ítélték. Néveri László másfélévi börtönt, Gémesi Gyula 2 és fél év fegyházat kapott, vagyonuk felét elkobozták. Feljelentési kötelezettség elmulasztása miatt kapott büntetést dr. Unger Jenő 1 év börtönt, Deák András 2 év börtönt, Mayer József és Csóka Albert 8 hónapi börtönt, Bacsó Miklós 6 hónapi börtönt, Vidovics Ferenc egy évet. Fogolyszöktetés címén ítélték el Haincs Jenőt és Rozmann Alajost 8, Turáni Andrást 6 hónapra, Neszmélyi Jánost másfél esztendőre, míg Villányi Jánosnét és Balatoni Károlyt 6 hónapra, Vajda Antalt – távollétében, mivel szökésben volt – két év börtönre. Savanyú József 4 hónap fegyházat kapott gondatlanságból elkövetett szöktetés miatt, a többieket felmentették bizonyítékok hiányában, Tóthot és Vidovicsot pedig a hűtlenség vádja alól.

Blaumann Imre ügyét elkülönítették.

Így végül összesen 24 évre és 8 hónapra szaporodott az ekkor 48 éves Vidovics Ferenc büntetése. A rendszerváltás után, 1991-ben ezt az eljárást is semmisnek nyilvánították.

Az eljárás során sokszor egymásnak ellentmondó anyagok készültek, a bírósági szakaszra sem sikerült igazán letisztult koncepciót létrehozni. Több esetben a per szereplői között a valóságban egyáltalán nem volt szoros kapcsolat. A szereplőket Vidovics Ferenc személye kapcsolta össze, nem pedig Tóth Árpád, de végül mégsem ő lett az elsőrendű vádlott. De az eljárás a volt főispán egész családjában súlyos félelmet kelthetett.

1951. május 24-én a Budapesti Megyei Bíróság a korábbi eljárások alapján össz-büntetési ítéletet szabott ki – 1991-ben ezt is megsemmisítették. Többek jogi kálváriája ezt követően is folytatódott, de 1990 után számos esetben megtörtént a jogi rehabilitáció.

Meg kell még említeni, hogy a Budapesti Fővárosi Bíróságra 1957. február 7-én érkezett az 1948-as peranyagot. Nyilvánvaló, hogy Vidovics és talán mások ellen

is új pert akartak indítani. Ez jól illett volna a korabeli kádári megtorló politikába. Az egykori somogyi főispán és nemzetgyűlési képviselő külföldre való menekülése azonban ezt már nem tette lehetővé.

Befejezés

Vidovics Ferenc kiszorító vezetőnek a politikai életből történő kiszorítása egyik lényeges eleme volt az MKP politikájának. Egyik olyan politikusa volt a kiszorító pártnak, aki teljesen szemben állt a kommunista előretöréssel. A hatalomból történő eltávolításához a korabeli magyar parlament teljes mértékben asszisztált, inentől kezdve az államvédelmi hatóságnak szabad utat engedtek egykori képviselőtársuk teljes félreállításához, a politikai életből való kiszorításához. Ennek ellenére talán Vidovics ügyének is köze lehetett ahhoz, hogy Kovács Béla esetében nem sokkal később mindezt nem tették meg, ám a végeredmény mégis hasonló lett. Előbbi a magyar, utóbbi a szovjet börtönvilág vendégszeretét élvezte. Előbbit több perben összesen végül több mint 20 évre ítélték, utóbbit egyszerűen „csak” elrabolták, mindkettejüket a forradalom előtt nem sokkal engedték szabadon. Kovács itthon hunyt el, nem sokkal később megtörtén és beteg, ideiglenesen a hazug kádári szövetségi politika jegyében egyfajta kirakati parlamenti képviselőt csináltak belőle – ezért, amin keresztül ment előtte, nyilván nem kárhoztatható – Vidovics pedig a szabadulása után részt vett a forradalomban, majd az egyetlen reális útként a nyugati emigrációt választotta.

Felhasznált irodalom

- Izsák Lajos (2010), *Pártok és politikusok Magyarországon 1944–1994*, Budapest
- Kiss Dávid (2020), *A Magyar Dolgozók Pártja Rendező Gárdájának a felállítása és kezdeti tevékenysége*. In *VERITAS Évkönyv 2019*, szerk. FARKAS Judit Antónia–GALI Máté–SCHWARCZWÖLDER Ádám–UJVÁRY Gábor, Budapest
- Kiss Dávid (2021), *Szelet a „szalámiból”*. *Vidovics Ferenc Somogy megyei főispán kálváriája*, Somogy, 2021. 2. sz.
- ZINNER Tibor (2021), *A Magyar nép nevében? Tanulmányok a népbíráóságokról, jogászokról és diktatúráról*. Budapest

Levéltári források

- Budapest Főváros Levéltára (BFL) XXXV. 2. b. 829/1947/88557/49 nü. VF bűnügy
BFL XXV. 1. a. 3074/1948. Tóth Árpád és társai per
BFL VII. 5. e 1949 18700 00005.

Sajtó

- Az orvosszakértők megállapították: Nem bolond, csak idült alkoholista a „Vidovics-kormány belügyminisztere”, Világosság, 1948. október 5. 4.*
Elfogták Vidovics Ferencet, A Reggel, 1948. május 10. 1.

- Elfogták Vidovicsot, a népellenes volt főispánt, Friss Újság, 1948. május 11. 3.*
Hét őrizetbevétel Vidovics Ferenc szökése miatt, Kis Újság, 1948. március 31. 3.
Huszonkét népellenes, fasiszta összeesküvőt vettek őrizetbe, Friss Újság, 1948. május 25. 2.
Letartóztattak Vidovics szökési ügyében egy bírót, Népszava, 1948. április 6. 4.
Megszökött fegyőre mellől Vidovics volt főispán, Világ, 1948. március 23. 5.
Mindszenty segítségét kérték Vidovits (sic!) szöktetői, Tiszántúli Néplap, 1948. július 15.
Rögtönítélő bíróság elé kerül Vidovics, Tiszántúli Néplap, 1948. május 13. 2.
Súlyosbították Vidovits (sic!) kettős házassági büntetését, Szabad Szó, 1948. szeptember 4. 4.
Tizenöt évre ítélték Vidovitsot, (sic!) a népellenes somogyi főispánt, Friss Újság, 1948. május 14. 2.
Tíztagú fasiszta banda szöktette meg Vidovics Ferencet Balatonlelléről, Világosság, 1948. március 23. 1.
További leleplező vallomások Vidovicsék bűnperében, Friss Újság, 1948. október 7.
Új rendőrségi pisztolyunk, Magyar Rendőr, 1947. szeptember 1. 7.
Vidovics a statáriális bíróság előtt, Kis Újság, 1948. május 14. 5.
Vidovics egyik társa megszökött, a másik elmeógyógyintézetben van, Népszava, 1948. október 3. 4.
Vidovits (sic!) bevallotta szökésének kalandos részleteit a főkapitányságon, Világ, 1948. május 11. 1.
Vidovits (sic!) a demokrácia megdöntésére új pártot akart szervezni, Friss Újság, 1948. július 15. 4.

Temesvár, látkép